

A portrait of Peter Thiel, a man with dark hair, wearing a dark suit jacket over a light blue shirt. He is looking slightly to the left with a serious expression, and his right hand is raised to his forehead, with fingers spread, partially obscuring his eyes. The background is dark and out of focus.

Peter Thiel:
de onzichtbare
machthebber van
Silicon Valley
Max Chafkin

De dwars denker

INLEIDING

Het lijkt alweer erg lang geleden, maar ooit leek de wereld op het punt te staan alles in handen te geven van Silicon Valley. Het was 2016, het tijdperk van de *unicorns*, de eenhoorns zoals zakentijdschriften het noemden.¹ Hiermee bedoelden ze jonge technologiebedrijven die zo snel groeiden en zoveel marktwaarde hadden, dat ze tot het rijk der mythen leken te behoren. Jeff Bezos had een van de belangrijkste Amerikaanse kranten van de ondergang gered, Mark Zuckerberg maakte avances naar het stadsbestuur van San Francisco, dat juist een ziekenhuis naar hem had vernoemd, en activisten gingen in grote steden de straat op, niet om te protesteren, maar om hun steun te betuigen aan de marktverstoring werking van Uber. President Obama, wiens ambtstermijn ten einde liep, mijmerde hardop over een verhuizing naar Californië om in de volgende fase van zijn leven in techbedrijven te investeren.² Durfkapitaal, zo zei hij die lente tegenover verslaggevers, zou wel eens ‘erg interessant’ kunnen zijn.

Maar ook al geloofde bijna iedereen, zelfs de leider van de vrije wereld, in de veelbelovende toekomst en de ongekende mogelijkheden van Silicon Valley, toch had juist een van de pioniers van de techindustrie zijn aandacht alweer naar elders verlegd. De afgelopen twintig jaar had Peter Thiel miljarden verdiend en had hij geïnvesteerd in enkele van de grootste en succesvolste techbedrijven, zoals Facebook, PayPal en SpaceX. Hij had een netwerk opgebouwd dat hem toegang gaf tot de beste ondernemers en de rijkste investeerders ter wereld. Hij was het idool van een hele generatie aankomende techondernemers. Maar aan macht

in Silicon Valley alleen had Thiel niet genoeg. Hij verlangde naar echte, politieke macht. En het moment waarop hij de kans zou krijgen die macht te grijpen was bijna aangebroken.

Die kans deed zich voor in de vorm van een op het eerste gezicht onbeduidend schandaaltje bij Facebook, waarvan Thiel een van de eerste investeerders was geweest. In mei schreef de tech-blog Gizmodo dat het sociale netwerk conservatieve opvattingen consequent naar de achtergrond drong. Redactieleden van Trending Topics, een nieuw onderdeel van Facebook, zeiden dat ze opdracht hadden gekregen om verhalen van mainstreammedia zoals CNN en *The New York Times* wel over te nemen, maar content uit rechtse media en berichten over onderwerpen waaraan alleen in conservatieve kring belang werd gehecht moesten weglaten. Een voorbeeld hiervan was de onbewezen beschuldiging dat de Amerikaanse belastingdienst het gemunt had op non-profitorganisaties die banden onderhielden met de Tea Party.

Het was geen groot nieuws. Trending Topics stond los van de gewone nieuwsfeed die beheerd werd door een algoritme en vol stond met rechtse berichten, maar conservatieven waren razend. Ze zagen het als het bewijs dat Facebook niet neutraal was. Het *Drudge Report*, een van de media die in de ban waren gedaan, publiceerde een enorme en weinig flatteuze foto van Zuckerbergs plaatsvervanger, Sheryl Sandberg, die een boek had geschreven met de titel *Lean In* (Ongeveer: Opkomen voor jezelf, vert.) ZE KOMT NIET OP VOOR ZICHZELF, MAAR VOOR LINKS, schreeuwde de voorpagina.³ FACEBOOK ONDER VUUR, zo stond bij Fox News in beeld.⁴

Facebook ontkende de beschuldigingen, maar Zuckerberg had wel in de gaten dat hij dit niet kon negeren en vroeg Thiel om hulp. Op woensdag 18 mei werden zestien vooraanstaande vertegenwoordigers van de rechtse media uitgenodigd voor een gesprek in Menlo Park. Onder de aanwezigen waren presentatoren van praatprogramma's zoals Tucker Carlson, Glenn Beck en Dana Perino, de voorzitters van de Tea Party Patriots, het Ame-

rican Enterprise Institute en de Heritage Foundation. Officieel waren ze hier om met Zuckerberg en Sandberg te praten, maar veel van hen waren vooral gekomen omdat Thiel erbij zou zijn.

Hij was achtenveertig en dus ruim tien jaar ouder dan de oprichter van Facebook, maar ze hadden veel met elkaar gemeen. Net als Zuckerberg was Thiel heel erg competitief, maar niet erg handig in gezelschap. Thiel en Zuckerberg waren op elkaar gesteld. Thiel was Zuckerbergs mentor, steun en toeverlaat geweest. Hij was Facebooks eerste investeerder van buitenaf en de eerste gezaghebbende persoon die inzag dat Zuckerberg heel goed wist waar hij mee bezig was.

Al vele jaren eerder had Thiel iets gezien in de Facebook-oprichter, in die nogal irritante en sociaal onhandige jongeman die behalve een website om zijn vrouwelijke medestudenten op Harvard op hun uiterlijk te beoordelen nog maar weinig had gepresteerd. Namelijk iets groots. Nadat hij in Facebook had geïnvesteerd, had Thiel Zuckerberg de absolute macht over het bedrijf gegeven en hielp hij de jongeman, op wiens visitekaartje *'I'm ceo... Bitch'* stond, te veranderen in de redelijk goedegemanierde kapitalist van later. Hun samenwerking had beide mannen onvoorstelbare rijkdom opgeleverd en hoewel Thiel inmiddels niet veel Facebook-aandelen meer in handen had, zat hij nog wel in de raad van bestuur en hechtte hij groot belang aan de rol die het bedrijf speelde.

Zuckerberg en Thiel waren de laatste paar jaar een beetje uit elkaar gegroeid. Thiel was steeds dieper betrokken geraakt bij het conservatisme, terwijl Zuckerberg het Obamatijdperk had omarmd. Zo had hij een lobbyorganisatie opgericht die pleitte voor een immigratiebeleid dat gunstiger was voor het bedrijfsleven en had hij miljarden toegezegd ten behoeve van 'het tot bloei brengen van het menselijk potentieel en de bevordering van gelijkheid'.⁵

Maar terwijl Zuckerberg aanpakte met Obama en andere progressieve politici, onderhield hij via Thiel contacten met de

rechtse krachten in de politiek. Volgens Zuckerbergs bondgenoten was Thiel het conservatieve geweten van het bedrijf. ‘Mark streeft naar evenwicht tussen links en rechts bij Facebook,’ aldus een voormalige topman van Facebook. ‘Hij gelooft niet dat een gezond debat mogelijk is wanneer er alleen maar weekhartige Democraten zijn.’ Volgens Zuckerbergs critici was Thiels invloed op het bedrijf veel groter, en kwaadaardiger. Volgens deze opvatting was hij de man die werkelijk aan de touwtjes trok en de jongere, ideologisch ongevormde Facebookoprichter in de armen dreef van de extremistische vleugel van de Republikeinse Partij.

Bij aankomst van de conservatieve opiniemakers in het enorme, door Frank Gehry ontworpen hoofdkantoor van Facebook, waren Thiel en Zuckerberg het levende bewijs van de veranderende opvattingen over wat voor ‘business casual’ doorging. De Facebookoprichter droeg zijn gebruikelijke uniform, een grijs T-shirt met daaronder een spijkerbroek. Thiel droeg een net overhemd met opgerolde mouwen en schoenen met hennepzolen. Zoals gebruikelijk wekte zijn lichaamstaal de indruk dat hij op aanvaringskoers lag, met de schouders naar voren gekromd en het hoofd enigszins gebogen.

De groep nam plaats aan een lange tafel, waarna Zuckerberg en Sandberg van wal staken met een ingewikkelde technische verhandeling waarin ze uitlegden dat bij Facebook niet de redacteuren, maar de software in het overgrote deel van de gevallen bepaalde wat er op de nieuwsfeed verscheen. Daarna wilde Zuckerberg weten of ze nog vragen hadden. Zijn gasten zagen dit als een uitnodiging om Facebook, de linksige medewerkers van het bedrijf en de vermeende progressieve opvattingen van Silicon Valley in het algemeen op de korrel te nemen.

‘Ze gaven hem er flink van langs,’ aldus Glenn Beck, de radio-persoonlijkheid en voormalige presentator bij Fox News die bekendstaat om zijn buitenissige complottheorieën en merkwaardige capriolen tijdens de uitzendingen. ‘Dat verdiende hij wel een beetje.’

Beck was een van de aanwezigen waarmee Thiel nauwe banden had aangeknoopt zonder daar ruchtbaarheid aan te geven. Beck was onder onaangename omstandigheden bij Fox News vertrokken – volgens de geruchten nadat Wendi Deng, de vrouw van Rupert Murdoch, zijn vertrek had geëist⁶ omdat hij sinds Obama president was steeds vaker complottheorieën in zijn programma verspreidde – en daarna had Thiel hem ervan overtuigd zich te concentreren op streaming video's en podcasts. 'Je moet kiezen: maak je deel uit van het verleden of van de toekomst,' had Thiel tegen hem gezegd.

Beck mocht Thiel graag en speelde tijdens de bijeenkomst de rol van Zuckerbergs verdediger. 'Je hebt hier dertig mensen die samen tientallen jaren de vrijheid van meningsuiting hebben verdedigd,' zei hij tegen Zuckerberg terwijl hij met een weids gebaar zijn collega's aanwees. 'En je hebt dit platform, waarmee je honderden miljoenen mensen vrijheid van meningsuiting hebt gegeven.'

Zuckerberg leek zich gevleid te voelen door Becks steun. 'We hebben Facebook opgericht als platform voor alle meningen,' schreef hij na het vertrek van de groep op zijn Facebookpagina. 'Het succes van onze gemeenschap hangt af van de mate waarin gebruikers het gevoel hebben dat ze kunnen delen wat ze maar willen.'

De boodschap aan zijn personeel en aan de buitenwereld was duidelijk: Facebook zou ook de aanhangers van Donald Trump, van wie inmiddels bijna zeker dat hij de volgende Republikeinse presidentskandidaat zou worden, de kans geven om op Facebook te zeggen wat ze maar wilden.⁷ De maanden daarna verscheen er meer desinformatie dan echt nieuws op Facebook, en die werkte grotendeels in Trumps voordeel.⁸ Volgens een onderzoek luidde het populairste bericht op Facebook in die periode: PAUS FRANCISCUS SCHOKT DE WERELD, STEUNT DONALD TRUMP ALS PRESIDENT. In werkelijkheid had de paus dat nooit gezegd. Ook werd via Facebook het onjuiste gerucht verspreid dat er e-mails

op WikiLeaks stonden, die bewezen dat Hillary Clinton wapens had verkocht aan de terroristen van Islamitische Staat.

Uiteindelijk bood Zuckerberg hiervoor zijn verontschuldiging aan, min of meer althans.⁹ ‘We hebben onze verantwoordelijkheden niet breed genoeg ingeschat en dat was een grote vergissing,’ zei hij later tegenover het Congres tijdens een hoorzitting over de manier waarop Facebook was gebruikt om de verkiezingen te manipuleren. Maar toen het erop aankwam, ontkende het bedrijf dat het meewerkte aan de verspreiding van desinformatie. Ook de ernst van de Russische inmenging werd gebagatelliseerd.

Twee maanden na de bijeenkomst in Menlo Park schaarde Thiel zich openlijk achter Donald Trump. Dat besluit maakte hem tot de ster van de Republikeinse Conventie in Cleveland. Vervolgens doneerde Thiel half oktober een miljoen dollar aan de Trumpcampagne, slechts enkele dagen nadat Trump in opspraak raakte door een *Acces Hollywood*-opname waarop hij opschepte over een aanranding. Dat gaf de campagne de kans goed nieuws naar buiten te brengen te midden van de golf aan negatieve publiciteit. Bovendien werd de campagnekas gespekt. Het geld werd gebruikt voor een stortvloed aan gerichte advertenties op Facebook. Deze maakte deel uit van de mediastrategie om potentiële Clintonstemmers te ontmoedigen naar de stembus te gaan.¹⁰

Na de verkiezingen werd Thiel door Trumps naaste medewerkers als held onthaald en kreeg hij een kantoor in de Trump Tower. Ook kreeg hij de kans om politieke bondgenoten aan baantjes binnen de nieuwe regering te helpen. ‘Hij was uniek,’ zei Steve Bannon, die in augustus werd benoemd tot campagneleider. Hij prees Thiel als een man die de campagne ernst en intellectuele geloofwaardigheid kon verlenen, twee dingen die af en toe ver te zoeken waren. In de ogen van Bannon en andere aanhangers van trumpiaans rechts was Thiel een held, een belangrijke speler die Trumps onverwachte overwinning mede mogelijk maakte.

Voor links was Thiel een kwade genius, een hoofdrolspeler in Silicon Valley die samen met anderen de Amerikaanse bevolking

afhankelijk had gemaakt van allerlei technologiediensten. Vervolgens had hij zijn macht en invloed over die diensten gebruikt om een kandidaat te kiezen die moslims de toegang tot de Verenigde Staten wilde verbieden en miljoenen immigranten zonder papieren wilde deporteren. Dat was precies waar verschillende activistische organisaties al jaren voor hadden gewaarschuwd: dat Silicon Valley inmiddels wel erg veel macht had gekregen en dat er onder het dunne laagje van linksliberaal idealisme een nationalistische onderstroom verborgen ging. In feite waren radicaal-rechtse opvattingen daar al gangbaar sinds de opkomst van de techindustrie, zelfs al toen Stanford University werd opgericht. Maar Peter Thiel was de man die deze ideeën expliciet maakte en ze vervolgens inzette als politieke wapens.

Thiel wordt soms afgeschilderd als de verplichte conservatief die moet bewijzen dat er binnen de techindustrie wel degelijk sprake is van politieke diversiteit, maar zijn invloed gaat in werkelijkheid veel verder. Meer nog dan alle andere investeerders of ondernemers van Silicon Valley – meer zelfs dan Jeff Bezos, Google-oprichters Larry Page en Sergey Brin of Facebooks Mark Zuckerberg – stond hij aan de wieg van Silicon Valleys ideologie, namelijk dat de technologische vooruitgang tot elke prijs moet doorgaan. Daarbij hoeft niet of nauwelijks rekening te worden gehouden met de mogelijke schadelijke gevolgen voor de rest van de maatschappij.

Thiel is niet de rijkste bovenbaas van de techindustrie, al slaagt hij er beter dan de gemiddelde techmiljardair in zijn kapitaal af te schermen, want het is hem gelukt om nauwelijks belasting te betalen over een aandelenportefeuille ter waarde van ongeveer 10 miljard dollar. Toch is hij in veel opzichten wel de invloedrijkste. PayPal, zijn eerste bedrijf, was een pionier op het gebied van e-commerce en had – nadat het werd losgemaakt uit eBay, het bedrijf waaraan Thiel het had verkocht – begin 2021 een beurswaarde van bijna 300 miljard dollar. Na 9/11 stond Palantir, zijn

tweede bedrijf, aan de wieg van datamining. Het bedrijf was een wegbereider voor wat critici van de techindustrie surveillance-kapitalisme noemen. In het recente verleden speelde het bedrijf een belangrijke rol in het immigratie- en defensiebeleid van de regering-Trump. Het bedrijf is ongeveer 50 miljard dollar waard. Het staat onder controle van Thiel, die de grootste aandeelhouder is.

Hoe indrukwekkend Thiels ondernemers-cv ook moge zijn, achter de schermen is zijn invloed als investeerder en bemiddelaar mogelijk nog veel groter. Hij is de capo van de zogenoemde PayPal-maffia, zijn netwerk van financiële en persoonlijke contacten dat eind jaren negentig ontstond. Tot deze groep behoren onder anderen Elon Musk en de oprichters van YouTube en LinkedIn. Zij leverden het kapitaal voor bedrijven als Airbnb, Lyft, Spotify, Stripe en DeepMind (Googles toonaangevende project voor de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie), en Facebook natuurlijk.

Thiel en zijn vrienden veranderden Silicon Valley daarmee van een regionaal zakencentrum, vergelijkbaar met Boston en een paar andere middelgrote stedelijke conglomeraties, in de onbetwiste motor van de Amerikaanse economie en cultuur. In 1996 stonden er nog geen techbedrijven in de top vijf van meest waardevolle bedrijven op de Amerikaanse beurzen. In 2021 stonden er in die top vijf alleen nog maar Amerikaanse techbedrijven. Inmiddels is Netflix de grootste producent van films en series in Hollywood en krijgen meer Amerikanen hun nieuws via sociale media – en dan vooral via Facebook – dan via de televisie.¹¹

Deze groei heeft niet alleen maar voordelen gehad. De tech-industrie wordt door veel mensen nog steeds gezien als een cultureel achtergebleven sector met sociaal onhandige maar goedwillende nerds. Inmiddels is de sector echter een hebzuchtige en klaarblijkelijk amorele bron geworden van nieuwe vormen van entertainment en nieuwe vormen van communicatie, die wel een makkelijkere manier kan bedenken om een taxi te regelen, maar onverschillig staat tegenover zaken als verslaving, radicalisering

en de economische ontberingen die deze ontwikkelingen met zich meebrengen. Voor de Ubers en Airbnb's die Amerika in 2016 omarmde, werd een hoge prijs betaald. De vaste banen van taxi-chauffeurs en hotelpersoneel werden vervangen door flexwerk met een lager salaris en minder zekerheid. Deze bedrijven verzetten zich vervolgens hevig tegen de pogingen van regeringen om ze in het gareel te houden.¹²

Deze verschuiving sloot naadloos aan bij een van Thiels andere projecten: zijn poging om de maatschappij opnieuw in te richten volgens de beginselen van een extreem libertarisme, waarbij de macht wordt verlegd van traditionele instituties naar start-ups en de miljardairs die daarover de controle uitoefenen. Thiels ideologie is gecompliceerd en in sommige opzichten ook tegenstrijdig. Deze ideologie zal heel wat pagina's van dit boek in beslag nemen, maar centraal daarin staat in elk geval zijn obsessie met technologische vooruitgang in combinatie met nationalisme, een nationalisme dat soms openlijk lijkt te flirten met het geloof in witte superioriteit. Tegenover deze op het eerste gezicht misschien nogal onappetijtelijke kant van het verhaal staat Thiels persoonlijke ontwikkeling van mislukt bedrijfsjurist tot dotcom-miljardair. Dat verhaal heeft hij talloze malen mogen vertellen voor studenten in collegebanken, tijdens lezingen en in zijn boek, *Zero to One*. In dat libertarische handboek voor succes neemt hij het op voor monopolies, schrijft hij dat de monarchie de efficiëntste regeringsvorm is en noemt hij de oprichters van techbedrijven een soort goden.¹³ Er zijn meer dan 1,25 miljoen exemplaren van het boek verkocht.¹⁴

Voor zijn jonge volgers die zijn toespraken herhaaldelijk beluisteren, op sociale media hun bewondering uitspreken voor zijn genie en zijn boeken kopen, is Thiel een soort kruising tussen Ayn Rand en een van haar romanpersonages. Hij is zowel libertarisch filosoof als bouwer, een Howard Roark met een schare fans op YouTube. Zijn meest enthousiaste volgelingen onder die fanboys en fangirls worden aangenomen als Thiel Fel-

lows. Deze jonge mensen krijgen 100.000 dollar van zijn stichting om een eigen bedrijf te beginnen, op voorwaarde dat ze hun studie opgeven. Anderen hebben baantjes gekregen binnen zijn adviseursklier. Hij ondersteunt ze financieel en in ruil daarvoor promoten en verdedigen ze hem, zijn vrienden en zijn ideeën. In deze kringen wordt soms gesproken van een ‘Thielversum’, een wereld met zijn eigen wetten en moraal en waarin alles wordt aangetrokken door de sterke gravitatiekracht van het middelpunt, hun beschermheer. Naarmate Thiel meer macht verwierf, werden die wetten ook steeds meer de wetten van Silicon Valley zelf en inmiddels lijken ze ook daarbuiten steeds meer invloed te krijgen.

Thiels wereldbeeld heeft inmiddels zoveel invloed dat het soms zelfs opduikt bij zijn tegenstanders. Eric Schmidt, de voormalige topman van Google die door Thiel is verguisd als monopolist en ‘propagandaminister’ noemt zichzelf ‘een groot fan’ van Thiel. Hij heeft vooral bewondering voor Thiels wraakcampagne tegen Gawker Media. Als gevolg van die campagne, waarbij Thiel in het geheim de rechtszaak van worstelaar Hulk Hogan tegen Gawker financierde, ging het mediabedrijf in 2016 failliet. Thiel maakte gebruik van een combinatie van financiële druk en misleiding, methodes die fel werden veroordeeld door verdedigers van de vrijheid van meningsuiting. Schmidt zei juist dat hij ‘erg onder de indruk’ was. ‘We hebben mensen die de heersende meningen uitdagen hard nodig, en hij is daar graag toe bereid,’ zei hij. Schmidt zelf heeft als linksliberaal adviseur meegewerkt aan de verkiezingscampagne van Hillary Clinton. Hij heeft tegen mij gezegd hij Thiels steun voor Trump beschouwt als ‘een aspect van zijn tegendraadse wereldbeeld’.

Inderdaad is iedereen het er tot nu toe over eens dat Thiel een echte vrijdenker is, iemand voor wie het wezenlijk onmogelijk is om achter de kudde aan te lopen. Het is een beeld dat Thiel zelf vele malen heeft bevestigd. ‘Misschien heb ik inderdaad altijd wel een programma op de achtergrond draaien waarin ik denk:

oké, maar wat is het tegenovergestelde van wat jij zegt?, en dan probeer ik dat uit,' zo zei Thiel kort na de verkiezingen van 2016.¹⁵ 'Het pakt verbazingwekkend vaak goed uit.'

Niettemin was een deel van de techmedia verbijsterd over Thiels rol in Trumps greep naar de macht. Zelfs sommige van zijn vrienden waren dat. Hoe was het mogelijk, vroegen zij zich af, dat een boekenwurm, een homoseksuele immigrant uit het progressiefste deel van Californië, iemand die rijk was geworden in de meest geglobaliseerde industrie ter wereld, iemand die zo toegewijd leek te zijn aan een betere toekomst, zijn steun verleende aan een reactionair met autoritaire aspiraties? Maar ik was gefascineerd door een andere vraag: hoe was Thiel, die halverwege de jaren negentig als een onbekende en mislukte investeerder naar Silicon Valley was gekomen, zo machtig geworden? Zeker, hij was tegendraads, maar dat is eerder een methode dan een ideologie. Waar geloofde Thiel eigenlijk in? En hoe diep waren zijn opvattingen in de fundamenteën van Silicon Valley verankerd?

In 2007 zat ik als beginnend verslaggever van *Inc.*, een klein zakenblad, in het kantoortje van Elon Musk in het toen nog uiterst bescheiden hoofdkwartier van SpaceX, zijn raketbedrijf. Musk zat aan de telefoon en luisterde met een half oor naar een groepsgesprek terwijl hij tegelijk zijn e-mail checkte. Terwijl ik wachtte, viel mijn blik op een poster voor de film *Thank You For Smoking*, die was gebaseerd op de roman van Christopher Buckley, zoon van William F. Buckley en voormalig speechschrijver voor George H.W. Bush.

Op de titelrol stond Elon Musk zelf, evenals enkele andere leden van de PayPal-maffia: Mark Woolway, een onderdirecteur bij PayPal, en David Sacks, de COO van het bedrijf. Ook Thiels naam stond erbij. In die tijd stond hij al bekend al iemand die graag de knuppel in het hoenderhok gooide, hetgeen zijn steun aan deze film, een satire met een lobbyist voor de tabaksindustrie als held, toepasselijk maakte. Peter Thiel zou ongetwijfeld een fan van de

grote tabaksbedrijven zijn, of zou het in elk geval prima vinden als mensen dat dachten.

Later die dag vertelde Musk hoe hij bij PayPal was ontslagen. Hij was het slachtoffer geworden van een complot binnen de directie dat Thiel had bekookstofd toen Musk op huwelijksreis was. Musk kon het Thiel uiteindelijk wel vergeven. ‘Ik heb hún strijdbijl begraven,’ zei hij, doelend op Thiel en de andere samenzweerders.¹⁶ Hij bracht zijn hand naar zijn rug, alsof hij een bijl uit zijn linkerschouderblad trok. Tijdens dit interview – een ook nog eens veel later tijdens een interview voor dit boek – slaagde Musk erin beleefd te blijven, terwijl hij tegelijk duidelijk maakte dat hij de belangrijkste durfkapitalist van Silicon Valley niet helemaal vertrouwde.

Sinds die tijd leek Thiel in elk verhaal in de techindustrie waar ik verslag over deed altijd ergens een rol op de voor- of achtergrond te spelen, en in toenemende mate ook in verhalen buiten deze bedrijfstak. In 2011, ver voor in progressieve kring werd gesproken over gratis universitair onderwijs, waarschuwde Thiel al tegen de stijging van de collegegelden. Hij noemde het hoger onderwijs een zeepbel die meer zorgen baarde dan die van de vastgoedsector. In 2014 was hij een van de aanstichters van de golf van kritiek op de grote techbedrijven. Al jaren voordat Elizabeth Warren of Bernie Sanders dat deden, noemde hij Google een monopolie. En later volgden natuurlijk zijn vernietigende optreden tegen Gawker en zijn rol in de verkiezing van Trump.

In 2019 begon ik met het interviewen van voormalige medewerkers, zakenpartners en andere mensen die met hem te maken hadden gehad – in Silicon Valley, Washington en elders – omdat ik wilde begrijpen hoe dit allemaal was gebeurd. Thiel was in de techindustrie begonnen zonder zelf veel geld of technologische kennis mee te brengen. Hij was niet prettig in de omgang en leek weinig plezier in het leven te hebben. Hij praat met horten en stoten. Hij is niet charismatisch, althans niet in de gebruikelijke zin des woords.

Wat ik hoorde kwam voor mij als een openbaring: volgens zijn vrienden is Thiel briljant, heeft hij een visionaire blik en beschikt hij over het merkwaardige talent om altijd precies te weten hoe hij als winnaar uit de bus moet komen. Hij heeft het bijzondere vermogen om het leven te bekijken als een spelletje schaak, waarbij hij zijn vrienden, zijn zakenpartners en zijn bedrijven inzet als pionnen om zijn doel te bereiken. Dit alles heeft natuurlijk ook een minder aantrekkelijk kant. Zijn machiavellistische neigingen maken hem soms kil en berekenend in de omgang, en soms zelfs wreed.

Ik had verwacht dat Thiels vrienden hem kritiekloos de hemel in zouden prijzen. Sommige deden dat inderdaad, maar veel vaker nog sprak uit de antwoorden op mijn vragen aan zijn vrienden – mensen met politieke macht, zakenmensen die miljoenen dollars waard waren en investeerders die de aandacht konden opeisen van miljardairs – niet zozeer bewondering, maar angst. Ze vertelden me dat ze bang voor hem waren. Zo machtig was hij, en zo op wraak belust.

Tijdens een van de eerste interviews met iemand die Thiel al heel lang kent, iemand met een succesvolle carrière in Silicon Valley die hij deels aan Thiels netwerk te danken heeft, zei deze persoon dat ik de audiorecorder uit moest zetten. ‘Ik ben paranoïde’ zei hij. Vervolgens vertelde hij me een aantal anekdotes waarin zijn beschermheer naar voren kwam als een ongelooflijke slimme investeerder die erg goed was in het ontdekken en stimuleren van jong talent, maar tegelijk ook zo meedogenloos was dat hij zich er niet prettig bij voelde.

Vervolgens werd hij persoonlijk. ‘Waarom schrijf je dit boek?’ vroeg hij. ‘Ik bedoel maar, ben je niet bang dat hij je terug zal pakken?’

Tijdens het schrijven van dit boek heeft een groep investeerders en ondernemers uit Silicon Valley – die bijna allemaal nauwe financiële en sociale banden met Thiel onderhouden – besloten dat het zelfs niet langer mogelijk zou moeten zijn om openlijk

kritiek te leveren op Thiel en zijn vrienden. Balaji Srinivasan, een investeerder die door Thiel werd voorgedragen als hoofd van de Federal Drugs Administration onder Trump, vindt dat de media vernietigd zouden moeten worden. In plaats daarvan zou er iets moeten komen wat hij een *'full stack narrative'* noemt. Public relations, met andere woorden. 'Bouwers moeten de criticasters bekritisieren,' tweette hij, waarbij hij net als Thiel en diens andere vrienden in navolging van Ayn Rand het woord 'bouwer' als synoniem voor ondernemer gebruikte. 'Zeg stop tegen de mensen die de toekomst in de weg staan door stop te roepen. Het is je plicht.'

In sommige kringen wordt Thiels naam als werkwoord gebruikt. *'To Peter Thiel'* een tijdschrift of ander medium betekent dat het tot een bankroet wordt gedreven, net als Gawker. Die rechtszaak leidde tot een schadevergoeding van 40 miljoen dollar voor een bedrijf dat het had aangedurfd een reeks niet erg vleiende berichten over Thiel te publiceren. Gawker noemde hem een 'zogenaamde visionair' en onthulde dat hij homoseksueel was. De zaak maakte zijn critici één ding duidelijk: wie hem, of een van zijn vrienden, openlijk bekritiseert, doet dat op eigen risico.

Thiel heeft bewezen niet terug te deinzen voor vergeldingsmaatregelen wanneer mensen het wagen zijn geheimen te onthullen. Daarom wilden de meer dan honderdvijftig voormalige medewerkers, zakenpartners en vrienden van Thiel bij wie ik, alles bij elkaar opgeteld, honderden uren aan interviews heb afgenomen, anoniem blijven. Thiel wordt zelfs door zijn machtigste bondgenoten gevreesd en dat geldt vanzelfsprekend ook voor zijn voormalige klasgenoten. Tijdens mijn onderzoek ben ik voortdurend met Thiel in contact geweest, meestal via tussenpersonen. Ik had hem in 2011 al een keer ontmoet en in 2019 hebben we elkaar nogmaals gesproken. Hij was alleen bereid tot een gesprek als die ontmoeting volledig off the record bleef. Ook weigerde hij antwoord te geven op een lange lijst met vragen om feiten te controleren.

Op de hiernavolgende bladzijden hoop ik een man te doorgronden die, deels door ondoorgrondelijk te blijven, miljarden dollars heeft verdiend. Ik wilde begrijpen hoe hij erin geslaagd was zoveel toegewijde volgelingen om zich heen te verzamelen en hoe het hem lukte altijd weer op het juiste paard te wedden, zelfs als anderen dachten dat het een krankzinnige gok was. Ik wilde begrijpen hoe iemand zoveel populariteit en respect kon vergaren terwijl hij tegelijk zo meedogenloos kon zijn. Was Thiel een genie dat onze bewondering en navolging verdiende, of een nihilistische sociopaat? Of misschien allebei tegelijk?

Deze vragen zijn van belang omdat ze ook gesteld worden over de grote techbedrijven die het Thielversum heeft opgeleverd. Deels omdat hij een cruciale rol speelde bij de opbouw ervan, en deels omdat zoveel machtige mensen hem bewonderen en proberen na te bootsen, is Silicon Valley nu in veel opzichten een afspiegeling van Thiels wereldbeeld. Wat we daar ook van mogen vinden. Als we Zuckerberg of het moderne monopoliekapitalisme willen begrijpen – en nu we het er toch over hebben, de extreemrechtse beweging rond Trump, waar Thiel ook een bijdrage aan heeft geleverd – zullen we ook hem moeten begrijpen.